

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm
n.registrator@regeringskansliet.se

Branschföreningen Tågoperatörerna
Box 555 45
102 04 Stockholm

Remissyttrande angående "Res lätt med biljett" (DS 2015:11)

Inledning

Branschföreningen Tågoperatörerna driver frågor av intresse för tågoperatörer verksamma i Sverige samt andra kommersiella aktörer i järnvägssektorn. Tågoperatörerna har 42 medlemmar, varav 32 bedriver järnvägstrafik och 10 är verksamma som leverantörer eller entreprenörer i järnvägsbranschen. Medlemmarna driver såväl persontrafik som godstrafik på järnväg.

Sammanfattning

Branschföreningen Tågoperatörerna stödjer generellt sett utredningens förslag som på ett bra sätt gynnar inriktningen att göra kollektivtrafiken mer attraktiv och tillgänglig. Nedan kommenteras förslagen som behandlar hur, när och på vilket sätt information om trafikföretagens trafik ska göras tillgänglig. Kommentarna syftar till att, utifrån vår tolkning av promemorians förslag, stödja lagstiftarens intentioner.

Vidare kommenteras förslagen kring stärkt position för digitala ombud och återförsäljare av kollektivtrafikbiljetter samt krav och önskemål från personer med särskilda behov.

Avslutningsvis kommenterar vi betydelsen av Transportstyrelsens roll rörande marknadsövervakning och tillsyn av kollektivtrafiken.

Vi kommenterar inte promemorians förslag om:

- Bemötande vid biljettkontroller.
- Utländska resenärers möjligheter att resa kollektivt.
- Möjligheter för medborgare med sämre ekonomi att resa kollektivt.
- SMS-biljetter och kreditprövning.
- Moderna kollektivtrafikbiljetter ger nya möjligheter att sälja biljetter.
- Ny paragraf om Lag (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen finns bestämmelser om möjligheten att ta ut avgifter vid vidareutnyttjande av handlingar.

Bakgrund

Näringsdepartementet initierade i maj 2014 en intern utredning under ledning av Åsa Vagland i syfte att undersöka om det bör bli obligatoriskt för kollektivtrafikföretag att tillhandahålla data som gör det möjligt att bygga system för information, bokning och biljettförsäljning av kollektivtrafikresor. Syftet var att det ur ett resenärsperspektiv är viktigt vid kollektivtrafikresor att på ett enkelt sätt få en överskådlig bild av resealternativ, kunna jämföra tider och priser samt kunna boka och köpa biljetter för hela resan, även när den omfattar flera sträckor och/eller flera aktörers trafik.

Tågoperatörernas analys av promemorians förslag

Promemorian föreslår ändringar som går längre än tillämpliga EU-förordningar då "Lag om kollektivtrafik" (2010:1065) omfattar all kollektivtrafik, utan åtskillnad på trafikslag och trafikens geografiska utbredning.

Promemorians förslag ställer långtgående krav på att kollektivtrafikföretagen ska göra information om sin trafik tillgänglig i alla befintliga format och språkversioner i ett öppet och maskinläsbart format tillsammans med metadata. Vidare sägs att informationen ska göras tillgänglig omedelbart och i originalform, samt lämnas till och kunna göras tillgänglig i ett gemensamt system för trafikantinformation.

Information som kollektivtrafikföretagen ska lämna eller göra tillgänglig, antingen lokalt eller via den gemensamma trafikantinformationsdatabasen bör vara uppgifter om tidtabeller, resevillkor och realtid för dem som har realtid i sina egna system och vissa priser. Tillförlitligheten och kvaliteten på informationen bör åtminstone vara likvärdig den kvalitet som finns i kollektivtrafikföretagens egna reseplanerare eller system.

Kraven på att tillgängliggöra informationen ska gälla endast i den utsträckning det är möjligt och kan anses skäligt med hänsyn till omfattningen av den kollektivtrafik som bedrivs och med hänsyn till omständigheter i övrigt. Detta bör kopplas till Transportstyrelsens rätt att föreskriva skyldigheter om leverans av information.

Vidare anges att kvaliteten på, och tillgängligheten till, informationen bör vara minst lika med informationen i företagens egna kanaler. Förändringarna i "Lagen om kollektivtrafik" förslås träda i kraft den 1 juli 2016.

En gemensam portal bör användas eller utvecklas för enkel åtkomst till den information som görs tillgänglig inom kollektivtrafikområdet. Transportstyrelsen skall vidta de åtgärder, i form av exempelvis föreskrifter, som krävs med anledning av de förslagna lagändringarna.

I förhållande till dagens skyldighet för kollektivtrafikföretag att lämna information om sin trafik är de största skillnaderna att informationen ska göras tillgänglig omedelbart, vara i realtid och innehålla information om störningar samt priser.

Ett övergripande syfte med att tillgängliggöra komplett information om resmöjligheter, framför allt i realtid, är att göra kollektivtrafiken tillgänglig och öka attraktiviteten. Syftet är att resenärer lätt ska kunna planera och genomföra resor utifrån egna förutsättningar och preferenser. Ett viktigt inslag är att ge möjlighet till handlingsfrihet vid ändringar på resenärens initiativ eller på grund av störningar genom yttre påverkan.

Yttrande

Tågoperatörernas allmänna synpunkter

Promemorians förslag tar sin utgångspunkt i att tillmötesgå resenärers behov av heltäckande, aktuell, korrekt och konkurrensneutral information om kollektivtrafikresor. Redan idag finns, och tillgängliggörs, på olika sätt och omfattning sådan information huvudsakligen avseende den trafik som de regionala kollektivtrafiksmyndigheterna ansvarar för. Denna information besvärar av svagheten att den inte alltid utgår från resenärers unika behov kopplat till varje resa, detta gäller generellt för spontanresor och särskilt för resor som företas med flera företag, över geografiska gränser eller i för resenären okända regioner.

Kollektivtrafikbranschen har ett ansvar, och intresse av att göra information om trafik tillgänglig för utveckling av tjänster som bygger på trafikdata vilket demonstreras genom Trafiklab, platsen för öppen trafikdata och plattformen där fristående utvecklare kostnadsfritt kan ta del av all den information – både statisk och dynamisk – som kollektivtrafiken genererar dagligen. Resenärers och tjänsteutvecklarens behov driver branschens utvecklingsarbete. För att tydliggöra kvalitetskrav, principer för tillgänglighet till information, format och tidplan för införande bör ramverk och principer regleras i förordning. Transportstyrelsen bör tilldelas rollen att utföra förordning som reglerar branschansvar och uppföljning av att branschen agerar enligt Lag om kollektivtrafik och i förordning utfärdade riktlinjer.

Avsnitten som rör priser och prishantering är generellt hållna och behöver fördjupning för att kunna ge ett konkret yttrande.

I förslaget berörs inte hur de åtaganden som branschen åläggs ska finansieras, inte heller hur avgifter ska kunna tas ut. En framgångsrik modell att argumentera för är Samtrafikens transparenta modell för redovisning av kostnader och fakturering för trafikdata i dagens GTI.

Modellmässigt bör den lösningen kunna fungera bra, oavsett vad lagen kommer att ålägga kollektivtrafikföretagen.

Särskilda synpunkter

Ämnesområden för svar i remiss DS 2015 11 "Res lätt med biljett"						
Utredningens förslag om skyldighet att lämna och tillgängliggöra information. Detta uttrycks som SKALL-KRAV.						
Avsnitt i DS 2015 11	Vad (exakt skrivning)	Hur (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning)	Varför (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning av lagstiftarens intentioner)	Vem/vilken (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning av potentiella roller)	Konsekvenser	Branschföreningen Tågoperatörernas förslag till ny text eller instämmande
9.1 Sid 99	Ett kollektivtrafikföretags information om dess trafik ska göras tillgänglig i alla befintliga format och språkversioner samt i ett öppet och maskinläsbart format tillsammans med metadata	Regleras i promemorians förslag till ny lagtext	Definiera krav på kvalitet lika med egen information, format och läsbarhet	Föreskrift Transportstyrelsen Utförande Samtrafiken som branschorgan	Underlättar för resenärer att planera resa Underlättar tjänsteutveckling Kostnader för IT-hantering hos trafikföretag	Samtidigt som förslaget stärker resenärers rättigheter stödjer det utvecklingen av en attraktiv och tillgänglig kollektivtrafik. Branschföreningen Tågoperatörerna bedömer att förslaget på ett bra sätt bidrar till en ökad marknadsandel för kollektivtrafiken av det totala resandet.
9.1 Sid 99	Informationen ska göras tillgänglig omedelbart och i originalform. Den ska lämnas till och kunna göras tillgänglig i ett gemensamt system för trafikantinformation.	Regleras i promemorians förslag till ny lagtext	Definiera principer för leveranskrav, tider, uppdateringsfrekvenser m.m.	Föreskrift Transportstyrelsen Utförande Samtrafiken som branschorgan	Ökad kvalitet i information vid störningar Kostnader för att tillgängliggöra data, minskade kostnader för reklamation ökad kundnöjdhet	Förslaget till lagtext ligger väl i linje med uppdraget till utredaren och ger tydliga riktlinjer när det gäller ansvaret för kollektivtrafikföretagen att tillgängliggöra information om sin trafik. Vi föreslår att lagförslaget avseende kraven på trafikföretagen att leverera informationen kompletteras med "och enligt Transportstyrelsen föreskrifter."
9.1 Sid 99	Kraven ska gälla endast i den utsträckning det är möjligt och kan anses skäligt med hänsyn till omfattningen av den kollektivtrafik som bedrivs och med hänsyn till omständigheterna i övrigt.	Föreskrift som definierar ramar för krav och villkor/ tidplan för implementering.	Säkerställa att informationen görs tillgänglig enligt lagförslaget på ett rimligt sätt.	Föreskrift Transportstyrelsen som bör definiera en ökning av kraven med gradvis ökning av krav på omfattning, täckning, frekvens i uppdatering m.m. Utförande Samtrafiken som branschorgan (ta fram tidplaner m.m. i samverkan)	Tolkning hos trafikföretag kan leda till låg kvalitet i data och tillgängliggörande. Bördan på trafikföretagen minskar.	

Utredningens bedömning om skyldighet att lämna och tillgängliggöra information. Detta uttrycks som BÖR-KRAV						
Avsnitt i DS 2015 11	Vad (exakt texthänvisning)	Hur (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning)	Varför (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning av lagstiftarens intentioner)	Vem/vilken (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning av potentiella roller)	Konsekvenser	Branschföreningen Tågoperatörernas förslag till ny text eller instämmande
9.1 Sid 99	Information som kollektivtrafikföretagen ska lämna eller göra tillgänglig, antingen lokalt eller via den gemensamma trafikantinformationsdatabasen bör vara uppgifter om tidtabeller, resevillkor och realtid för dem som har realtid i sina egna system och vissa priser.	Överlåt åt branschen att finna lämpliga vägar och teknik. Beträffande priser, oklart om den föreslagna informationen är till nytta för resenärer.	Tillgodose effektmålet att öka kollektivtrafikens attraktivitet och tillgänglighet	Samtrafiken driver arbetet i bred branschsamverkan på efterfrågestyrt uppdrag av branschen	Ökad jämförbarhet mellan olika resealternativ, dock kan förvirring uppstå om kostnad för resa m.h.t. dynamiska priser. "Hål" i realtidsinfo då alla inte presenterar realtid på samma sätt.	Instämmer och föreslår att Samtrafiken på branschens uppdrag samverka med Transportstyrelsen för att utforma lämpliga föreskrifter.
9.1 Sid 99	Tillförlitligheten och kvaliteten på informationen bör åtminstone vara likvärdig den kvalitet som finns i kollektivtrafikföretagens egna reseplanerare eller system.	Överlåt åt branschen att finna lämpliga vägar och teknik	Tillgodose effektmålet att öka kollektivtrafikens attraktivitet och tillgänglighet	Samtrafiken driver arbetet i bred branschsamverkan på efterfrågestyrt uppdrag av branschen	Kvalitetsbrist kan uppstå då olika sätt att hantera och visa realtid och pris inom trafiksystem/företag förvirras vid resor med flera företag.	
9.1 Sid 99	En gemensam portal bör användas eller utvecklas för enkel åtkomst till den information som görs tillgänglig inom kollektivtrafikområdet.	Regleras i promemorians förslag till ny lagtext	Genom att tillgängliggöra föreslagna information vill utredningen möjliggöra öppen tredjepartsförsäljning	Samtrafiken driver arbetet i bred branschsamverkan på efterfrågestyrt uppdrag av branschen	Ökad resenärsnytta. Ställer krav på förvaltning och drift av portal eller åtminstone hantering av gemensamma definitioner och begrepp, (typ nationell standard)	
9.1 Sid 99	Transportstyrelsen bör vidta de åtgärder, i form av exempelvis föreskrifter, som krävs med anledning av de föreslagna lagändringarna.	Transportstyrelsen reglerar i ramverk. Viktigt att sätta gränser, dra upp riktlinjer, reglera kostnader, definiera sanktioner och följa upp att arbetet drivs på enligt plan	Säkerställa produkt- och effektmålen	Transportstyrelsen med stöd av Samtrafiken som ska ta rollen som samordnare och den gemensamma arenan	Transportstyrelsen måste få ett tydligt uppdrag att skapa föreskrifter som bereder vägen för genomförande enligt lagstiftarens intentioner	

Skälen för utredningens förslag och bedömning. Detta är bakgrundstexter till "skall"- och "bör"-kraven i avsnitten ovan. Dessa "Vad-texter" är inte exakta, utan sammanfattade. Materialet finns på sidorna 100 – 105.						
Avsnitt i DS 2015 11	Vad (exakt texthänvisning)	Hur (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning)	Varför (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning av lagstiftarens intentioner)	Vem/vilken (Branschföreningen Tågoperatörernas tolkning av potentiella roller)	Konsekvenser	Branschföreningen Tågoperatörernas förslag till ny text eller instämmande
9.1 8.2 Sid 86, Samt "lakttagelser" Sid 9	Att information om trafikutbud inklusive prisinformation görs tillgänglig på reseplanerare, försäljningskanaler och hos återförsäljare. Bl.a. "Varudeklaration"	Överlåt åt branschen att finna lämpliga vägar och teknik	Tillgodose effektmålet att öka kollektivtrafikens attraktivitet och tillgänglighet	Samtrafiken driver arbetet i bred branschsamverkan på efterfrågestyrt uppdrag av branschen	Ökad resenärsnytta Ställer krav på förvaltning och drift av portal eller åtminstone hantering av gemensamma definitioner och begrepp. (typ nationell standard)	Instämmer och föreslår att Samtrafiken på branschens uppdrag samverka med Transportstyrelsen för att utforma lämpliga föreskrifter
9.1 8.3 Sid 87	Att Information i stort läge kvalitetssäkras avseende innehåll och leverans. Bl.a. "Nationell kundservice" gemensamt telefonnummer och/eller web.	Överlåt åt branschen att utforma kvalitetskrav och tidplan. Ramverk i form av reglering.	Viktigaste frågan att hantera, och sannolikt störst effekt. En yta att stärka samverkan mellan stationshållare, trafikföretag och Trafikverket (väg och järnväg)	Samtrafiken driver och motiverar Trafikverket och stationshållare/ trafikföretag till samarbete	Många projekt pågår inom området. En konsolidering av insatserna är nödvändig för att nå lagstiftarens intentioner.	Staten måste ta ett helhetsgrepp på ansvarsfrågan om kundservice i en produkt som både blir offer för tillkortakommanden inom infrastruktur och operatörernas verksamhet
8.13 Sid 95	Att stärka positionen för digitala ombud och återförsäljare av kollektivtrafikbiljetter.	Reglering genom förordning som innehåller ramar och anvisningar	I syfte att öka tillgängligheten och ett ökat resande	Samtrafiken driver arbetet i bred branschsamverkan på efterfrågestyrt uppdrag av branschen	För att möjliggöra öppen tredjepartsförsäljning måste clearing- och valideringsfrågor lösas. RKTMs politiska styrning kan inte definiera utpris mot kund.	Instämmer och föreslår att Samtrafiken på branschens uppdrag samverka med Transportstyrelsen för att utforma lämpliga föreskrifter. Nuvarande förslag till skrivning i promemorian kommer inte att leda till möjligheter för att skapa en öppen tredjepartsförsäljning.
8.8 Sid 92	Krav och önskemål på informations-, boknings- och biljettförsäljning från personer med funktionsnedsättning.	Reglering genom förordning som innehåller ramar och anvisningar om miniminivå	I syfte att uppnå ökat resande för personer med funktionshinder	Samtrafiken driver arbetet i bred branschsamverkan på efterfrågestyrt uppdrag av branschen	Ökad nytta ställer krav på gemensamma riktlinjer och regler	Instämmer och föreslår att Samtrafiken på branschens uppdrag samverka med Transportstyrelsen för att utforma lämpliga föreskrifter
	Transportstyrelsens roll i marknadsövervakning och tillsyn av kollektivtrafiken	Transportstyrelsen får reglera i ramverk utan att detaljstyra. Viktigt att de sätter gränser, riktlinjer, reglerar kostnader definiera sanktioner och följa upp att arbetet drivs på enligt plan,	Säkerställa produkt- och effektmålen	Transportstyrelsen med stöd av Samtrafiken som ska ta rollen som samordnare och den gemensamma arenan	Lagstiftaren bör i sina direktiv till Transportstyrelsen vara tydlig med hur uppföljningen av effektmål skall göras.	Instämmer och föreslår att Samtrafiken på branschens uppdrag samverka med Transportstyrelsen för att utforma lämpliga föreskrifter

Stockholm 2015-05-25

Branschföreningen Tågoperatörerna

Björn Westerberg
VD

Lars Sandberg
Utredare